

ПАНОПТИЧНО-КАРЦЕРНА ДЕРЖАВА КРІЗЬ ПРИЗМУ ПОКАЗНИКІВ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ ПОЛІТИКИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Стаття присвячена дослідженню кількісних показників національної пенітенціарної політики у державах світу за період 2000 – 2021 рр. У центрі статті перебуває питання зростання в'язничного населення на глобальному та регіональному рівнях. Ця стаття є продовженням дослідження автора щодо реалізації концепції паноптично-карцерної держави у сучасних умовах. Саме тому дослідження політики соціального контролю у ХХІ столітті обумовлює звернення до статистичних даних для емпіричної перевірки гіпотез щодо більшої інкарцерації суспільства у ХХІ столітті. Основою положення для цілей цього дослідження є теза про подальшу інкарцерацію суспільства на глобальному й національному рівнях та невдачу класичних цілей кримінального покарання, які вважаються традиційними у рамках формального підходу до покарання та цілей покарання. Зазначене вище проявляється у подальшому зростанні кількості ув'язнених у світі, незважаючи на зовнішню критику надзвичайно зручного для політичних еліт ув'язнення як форми соціального контролю. Авторська теза пов'язана з подальшою легітимізацією невдачі в'язниці у пенітенціарній політиці сучасних держав та перетворенням служб пробації, паролів та інших не-інституційних додатків на *de-facto* закам'юфльовані «філії» ув'язнення. Крім того, до уваги повинні братися кількісні та якісні статистичні показники перебування «девіантів» під наглядом служб пробації або аналогічних структур. За результатами проведеного дослідження робиться висновок, що за останні 20 років відбулося зростання кількості ув'язнених на глобальному світі. Країни Африки демонструють, як і раніше, зростання кількості в'язничного населення, хоча комплексна регіональна картина є достатньо контрарерсійною з огляду на те, що значна кількість африканських країн, навпаки, підтримують тенденцію до зниження загальної кількості ув'язнених. Щодо країн Америки, то саме південноамериканські країни здебільшого забезпечують таке зростання з паралельним зниженням кількості ув'язнених у Сполучених Штатах Америки за останні роки. В цілому ситуація є стабільною у більшості країн Азії, хоча у залишку можна констатувати певне зростання кількості ув'язнених. В країнах Океанії можна спостерігати, що зниження загальної кількості в'язничного населення не відбулося взагалі.

І, насамкінець, лише країни Європи завдяки тривалому впровадженню політики, спрямованої на зниження кількості ув'язнених, демонструють значний прогрес у декарцерації, замінюючи традиційні карцерні механізми іншими, більш гнучкими формами соціального контролю.

Ключові слова: паноптизм, соціальний контроль, пенітенціарна політика, в'язничне населення, відносна кількість в'язничного населення, альтернативні покарання, пробація, в'язнично-індустріальний комплекс.

Вступ

Проблематика показників в'язничного населення у контексті формування та реалізації національної пенітенціарної політики є перманентно актуальною. Якщо формулювати вказану проблему дуже лаконічно, це можна зробити наступним чином: чому на фоні глобального визнання усіх негативних наслідків ув'язнення як запобіжний захід та вид покарання продовжує отримувати таке поширення на усіх континентах?

З цього приводу норвезький кримінолог Нільс Крісті слушно зауважує на важливій трансформації інституту законності, який традиційно розглядається як основа соціального контролю в демократичних країнах. Він наголошує, що відносно недавно всередині інституту законності сталася *тиха революція*, яка зумовила зростання *індустрії* боротьби зі злочинністю. Завдяки цим змінам склалася ситуація, від якої слід очікувати значного зростання кількості ув'язнених [1].

У своїх дослідженнях ми продовжуємо віддзеркалювати позицію щодо реалізації у сучасних умовах концепції паноптично-карцерної держави, функції якої зводяться до максимального соціального

контролю та забезпечуються різновекторними політиками, серед яких – пенітенціарна [2]. Саме тому дослідження політики соціального контролю у ХХІ столітті обумовлює звернення до статистичних даних для емпіричної перевірки гіпотез, які було сформульовано нами раніше.

Основоположною для цілей нашого дослідження є теза про *подальшу інкарцерацію суспільства* на глобальному рівні та невдачу класичних цілей кримінального покарання, які вважаються *традиційними* у рамках формального підходу до покарання та цілей покарання [3, с. 5].

Зазначене вище проявляється у подальшому зростанні кількості ув'язнених у світі, незважаючи на зовнішню критику надзвичайно зручного ув'язнення як форми соціального контролю. Будучи заснованою на поглядах Мішеля Фуко та Стенлі Коена, наша теза пов'язана з *подальшою легітимізацією невдачі в'язниці* у пенітенціарній політиці сучасних держав і перетворенням служб пробації, пароллю та інших не-інституційних додатків на закамфльовані філії ув'язнення. Крім того, до уваги повинні братися кількісні та якісні статистичні показники перебування «девіантів» під наглядом служб пробації або аналогічних структур.

Традиційно для аналізу характеристик пенітенціарної політики сучасних держав, перш за все, використовується такий показник, як *кількість ув'язнених на 100 тис. населення (incarceration rate)*, до якого входить як кількість осіб, яким було обрано запобіжний захід у вигляді взяття під варту, так і кількість засуджених до позбавлення волі.

Порівняльний аналіз з цього питання подано нижче.

П'ятий World Prison Population List (1999 – 2003)

Відповідно до *п'ятого WPPL* (1999 – 2003), *incarceration rate* у країнах Центрально-Південної Азії (переважно за рахунок Індійського субконтиненту) становив 59 ув'язнених.

Аналогічний показник для країн Центральної Азії становив 390 ув'язнених (не враховуючи пострадянські країни).

У Центральній та Східній Європі *incarceration rate* становив 200 ув'язнених, а у Південній Європі – 76,5 ув'язнених.

В Океанії (включаючи Нову Зеландію та Австралію) *incarceration rate* становив 111,5 ув'язнених.

Країни Західної та Центральної Африки мали показник 48 ув'язнених, у той час коли країни Південної Африки демонстрували показник *incarceration rate* на рівні 327 ув'язнених.

Країни Південної Америки мали середній показник *incarceration rate* на відмітці 126 ув'язнених, у той час коли країни Карибського басейну – на рівні 297 ув'язнених.

У 2002 – 2003 роках до антирейтингу країн-лідерів за кількістю ув'язнених на 100 тис. населення входили: США (701), Росія (606), Білорусь (554), Казахстан (552), Американські Віргінські острови (552), Туркменістан (489), Беліз (459), Бермуди (447), Суринам (437), Україна (415).

Шостий World Prison Population List (2002 – 2005)

Відповідно до *шостого WPPL* (2002 – 2005), *incarceration rate* у країнах Центрально-Південної Азії (переважно за рахунок Індійського субконтиненту) становив 55 ув'язнених.

Аналогічний показник для країн Східної Азії становив 386 ув'язнених.

У Центральній та Східній Європі *incarceration rate* становив 184 ув'язнених, а в Південній Європі – 80 ув'язнених.

Incarnation rate країн Океанії (включаючи Нову Зеландію та Австралію) становив 111 ув'язнених.

Країни Західної та Центральної Африки мали показник 52 ув'язнених, у той час коли країни Південної Африки – показник на рівні 324 ув'язнених.

Країни Південної Америки мали середній показник *incarceration rate* на відмітці 152 ув'язнених, у той час коли країни Карибського басейну – на рівні 324 ув'язнених.

Відповідно до *шостого WPPL*, картина значною мірою не змінилася: США (714), Росія (532), Білорусь (532), Бермуди (532), Палау (523), Американські Віргінські острови (490), Туркменістан (489), Куба (487), Суринам (437), Кайманові острови (429), Беліз (420), Україна (417), Мальдівські острови (416), Сент-Кітс і Невіс (415), Південна Африка (413), Багами (410).

Сьомий World Prison Population List (2004 – 2006)

Відповідно до *сьомого WPPL* (2004 – 2006), *incarceration rate* у країнах Центрально-Південної Азії (переважно за рахунок Індійського субконтиненту) становив 57 ув'язнених.

Аналогічний показник для країн Східної Азії становив 392 ув'язнених.

У Центральній та Східній Європі *incarceration rate* становив 185 ув'язнених, а у Південній Європі – 90 ув'язнених.

В Океанії (включаючи Нову Зеландію та Австралію) *incarceration rate* становив 124 ув'язнених.

Країни Західної та Центральної Африки мали показник 37 ув'язнених, у той час коли країни Південної Африки мали показник 267 ув'язнених.

Країни Південної Америки мали середній показник *incarceration rate* на відмітці 165, у той час коли країни Карибського басейну – на рівні 324 ув'язнених.

Відповідно до *сьомого WPPL*, ситуація була наступною: США (738), Росія (611), Сент-Кітс і Невіс (547), Американські Віргінські острови (521), Туркменістан (489), Беліз (487), Куба (487), Палау (478), Британські Віргінські острови (464), Бермуди (463), Багами (462), Кайманові острови (453), Американські острови Самоа (446), Білорусь (426), Домініка (419).

Восьмий World Prison Population List (2006 – 2008)

Відповідно до *восьмого WPPL* (2006 – 2008), *incarceration rate* у країнах Центрально-Південної Азії (переважно за рахунок Індійського субконтиненту) становив 53 ув'язнених.

Аналогічний показник для країн Східної Азії становив 184 ув'язнених.

У Центральній Європі *incarceration rate* становив 95 ув'язнених, у той час коли аналогічний показник для країн, що межують з Азією (включаючи Росію та Туреччину) становив 229 ув'язнених.

В Океанії (включаючи Нову Зеландію та Австралію) *incarceration rate* становив 102 ув'язнених.

Країни Західної та Центральної Африки мали показник 35 ув'язнених, у той час коли країни Південної Африки мали показник 231 ув'язнених.

Країни Південної Америки мали середній показник *incarceration rate* на відмітці 154 ув'язнених, у той час коли країни Карибського басейну – на рівні 324 ув'язнених.

Відповідно до *восьмого WPPL*, найвищі показники в'язничного населення мали наступні країни: США (756), Росія (629), Руанда (604), Сент-Кітс і Невіс (588), Куба (531), Американські Віргінські острови (512), Британські Віргінські острови (488), Палау (478), Білорусь (468), Беліз (455), Багами (422), Грузія (415), Американські острови Самоа (410), Гренада (408), Ангілья (401).

Дев'ятий World Prison Population List (2008 – 2011)

Відповідно до *дев'ятого WPPL* (2008 – 2011), *incarceration rate* у країнах Центрально-Південної Азії (переважно за рахунок Індійського субконтиненту) становив 42 ув'язнених.

Аналогічний показник для країн Східної Азії становив 155 ув'язнених.

У Центральній Європі *incarceration rate* становив 96 ув'язнених, у той час коли аналогічний показник для країн, що межують з Азією (включаючи Росію та Туреччину) становив 228 ув'язнених.

В Океанії (включаючи Нову Зеландію та Австралію) *incarceration rate* становив 135 ув'язнених.

Країни Західної та Центральної Африки мали показник 47 ув'язнених, у той час коли країни Південної Африки мали показник 219 ув'язнених.

Країни Південної Америки мали середній показник *incarceration rate* на відмітці 175 ув'язнених, у той час коли країни Карибського басейну – на рівні 357 ув'язнених.

Відповідно до *дев'ятого WPPL*, найвищі показники в'язничного населення мали наступні країни: США (743), Руанда (595), Росія (568), Грузія (547), Американські Віргінські острови (539), Сейшельські острови (507), Сент-Кітс та Невіс (495), Британські Віргінські острови (468), Беліз (439), Домініка (431), Бермуди (428), Гренада (423), Курасао (422).

Десятий World Prison Population List (2011 – 2013)

Відповідно до *десятого World WPPL* (2011 – 2013), *incarceration rate* в країнах Центрально-Південної Азії (переважно за рахунок Індійського субконтиненту) становив 62 ув'язнених.

Аналогічний показник для країн Східної Азії становив 160 ув'язнених.

У Центральній Європі *incarceration rate* становив 98, у той час коли аналогічний показник для країн, що межують з Азією (включаючи Росію та Туреччину) становив 225 ув'язнених.

В Океанії (включаючи Нову Зеландію та Австралію) *incarceration rate* становив 151 ув'язнених.

Країни Західної та Центральної Африки мали показник 46 ув'язнених, у той час коли країни Південної Африки мали показник на рівні 205 ув'язнених.

Країни Південної Америки мали середній показник *incarceration rate* на відмітці 202 ув'язнених, у той час коли країни Карибського басейну – на рівні 376 ув'язнених.

Відповідно до *десятого WPPL*, найвищі показники в'язничного населення мали наступні країни: США (716), Сент-Кітс та Невіс (714), Сейшельські острови (709), Американські Віргінські острови (539), Барбадос (521), Куба (510), Руанда (492), Ангілья (487), Беліз (476), Росія (475), Британські Віргінські острови (460), Сен-Мартен (458).

Одинадцятий World Prison Population List (2015)

У 2015 році країнами з найвищими показниками *incarceration rate* були Сейшельські острови (799), США (698), Сент-Кітс і Невіс (607), Туркменістан (583), Американські Віргінські острови

(542), Куба (510), Сальвадор (492), Гуам (469), Тайланд (461), Беліз (449), Росія (445), Руанда (434), Британські Віргінські острови (425).

Середній показник *incarceration rate* у країнах Західної Африки станом на 2015 рік складав 52 ув'язнених, у країнах Південної Африки – 188 ув'язнених.

Обидві Америки мали середній показник 242 ув'язнених, у той час коли країни Карибського району мали 347 ув'язнених.

Країни Центрально-Південної Азії (переважно за рахунок Індії) мали показник 74 ув'язнених, у той час коли країни Центральної Азії мали аналогічний показник на рівні 166 ув'язнених.

Західна Європа в цілому характеризувалися показником у 84 ув'язнених, у той час коли європейські країни, що межують з Азією (включаючи Росію та Туреччину), мали середній показник на рівні 236 ув'язнених.

Країни Океанії мали середній показник на рівні 155 ув'язнених.

У цілому показники в'язничного населення станом на 2015 рік мали наступні характеристики (табл. 1).

Таблиця 1

Показники в'язничного населення в світі станом на 2015 рік

2015 рік	Населення (млн.)	В'язничне населення (млн.)	<i>Incarceration rate</i>
Африка	1102	1,038	94
Америци	977	3,78	387
Азія	4227	3,897	92
Європа	827	1,585	192
Океанія	39	0,055	140
ВСЬОГО	7172	10,357	144,4

Говорячи про динаміку в'язничного населення за період 2000 – 2015 років, можна продемонструвати наступні тенденції (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка в'язничного населення в світі у період 2000 – 2015 рр.

2015	В'язничне населення (млн., 2000)	В'язничне населення (млн., 2015)	Зміна в'язничного населення	Зміна населення регіону
Африка	0,902	1,038	+ 15,1 %	+ 43,8 %
Америци	2,690	3,78	+ 40 %	+ 17,3 %
Азія	3,023	3,897	+ 28,9 %	+ 17,5 %
Європа	2,013	1,585	- 21,3 %	+ 3,3 %
Океанія	0,034	0,055	+ 59,1 %	+ 25, 2 %
ВСЬОГО	8,664	10,357	+ 19,5 %	+ 18,2 %

Дванадцятий World Prison Population List (2018)

Станом на 2018 рік із загальної кількості ув'язнених понад 2,1 млн. осіб утримувалися в пенітенціарних установах різних типів у США та понад 1,65 млн. – у Китаї (не враховуючи невідому кількість ув'язнених у місцях попереднього ув'язнення).

Іншими світовими лідерами щодо кількості ув'язнених (кількісні показники) були наступні країни: Бразилія – 690 тис., Росія – 583 тис., Індія – 420 тис., Тайланд – 364 тис., Індонезія – 249 тис., Туреччина – 233 тис., Іран – 230 тис., Мексика – 204 тис., Філіппіни – 188 тис.

У 2018 році країнами з найвищими показниками *incarceration rate* були США (655), Сальвадор (604), Туркменістан (552), Американські Віргінські острови (США) (542), Тайланд (526), Куба (510), Мальдівські острови (499), Північні Маріанські острови (482), Британські Віргінські острови (470), Руанда (464), Багамські острови (438), Сейшельські острови (437), Гренада (435), Сент-Кітс і Невіс (426), Сен-Вінсент і Гренадіни (426), Гуам (404), Росія (402).

Середній показник *incarceration rate* у країнах Західної Африки станом на 2015 рік складав 53 ув'язнених, у той час коли аналогічний показник у країнах Південної Африки складав 244 ув'язнених.

Обидві Америки мали середній показник 233 ув'язнених, проте країни Карибського регіону окремо – 316 ув'язнених.

Країни Центрально-Південної Азії (переважно за рахунок Індії) мали показник 88 ув'язнених на 100 тис. населення, а країни Центральної Азії мали аналогічний показник на рівні 161 ув'язнених.

Західна Європа у цілому характеризувалася показником у 81 ув'язнених, у той час коли європейські країни, що межують з Азією (включаючи Росію та Туреччину), мали середній показник на рівні 268 ув'язнених.

Країни Океанії мали середній показник на рівні 183 ув'язнених на 100 тис. населення.

У той час час необхідно зауважити, що за період з 2000 року світове в'язничне населення зросло на 24 %.

Так, в'язничне населення країн Океанії зросло на 86%, країн Південної та Північної Америки в цілому – на 41%, країн Азії – на 38%, країн Африки – на 29%.

Водночас в'язничне населення країн Європи впало на 22%.

У цілому показники в'язничного населення станом на 2018 рік мали наступні характеристики (табл. 3):

Таблиця 3.

Показники в'язничного населення в світі станом на 2018 рік

<i>2018 рік</i>	<i>Населення (млн.)</i>	<i>В'язничне населення (млн.)</i>	<i>Incarceration rate</i>
Африка	1201	1,162	97
Америци	1000	3,787	376
Азія	4302	4,164	97
Європа	835	1,566	187
Океанія	40,95	0,064	157
ВСЬОГО	7386	10,744	145,5

Тринадцятий World Prison Population List (2021)

Говорячи про кількість в'язничного населення у світі в цілому та в окремих країнах, потрібно наголосити, що дані для Еритреї, Сомалі та Північної Кореї є традиційно недоступними, а для Китаю – неповними.

Також невідомими є дані щодо кількості ув'язнених, які утримуються у місцях несвободи невизнаних міжнародним співтовариством суб'єктів а також щодо тих ув'язнених, які утримуються у поліцейських установах та не включаються до опублікованої загальної кількості ув'язнених.

У цілому офіційно зареєстрована у визнаних міжнародним співтовариством державах загальна кількість ув'язнених станом на жовтень 2021 року перевищувала 10,77 млн, проте враховуючи вказані вище фактори, реальна кількість ув'язнених у світі цілком могла перевищувати 11,5 млн. осіб і навіть більше.

У США станом на кінець 2021 року перебувало понад 2,068 млн. ув'язнених, у Китаї – 1,69 млн. (плюс невідома кількість у досудових ізоляторах та інших місцях несвободи).

У Бразилії утримувалося 811 тис. ув'язнених, в Індії – 478 тис., на Росії – 471 тис., у Таїланді – 309 тис., у Туреччині – 291 тис., в Індонезії – 266 тис., у Мексиці – 220 тис., в Ірані – 189 тис., на Філіппінах – 165 тис.

Говорячи про ключовий показник, за яким традиційно аналізується реальний стан справ у сфері пенітенціарної політики (*incarceration rate*), необхідно відзначити, що США як і раніше, посідає першу сходинку анти рейтингу – 629 ув'язнених на 100 тис. населення у країні.

Наступні місця розподілені наступним чином: Руанда (580), Туркменістан (576), Сальвадор (564), Куба (510), Палау (478), Британські Віргінські острови (447), Панама (436), Сент-Кітс і Невіс (423), Гренада (413), Таїланд (412), Американські Віргінські острови (394), Багамські острови (392), Уругвай (383) та Бразилія (381).

При цьому необхідно зауважити, що за даними ООН загальносвітовий *incarceration rate* становив 140 ув'язнених на 100 тис. населення.

Відносні показники кількості ув'язнених значно відрізняється в різних регіонах світу та в різних частинах одного континенту.

Так, наприклад, на африканському континенті середній показник для країн Західної Африки становив 44,5 ув'язнених на 100 тис. населення, а для країн Південної Африки – 248 ув'язнених на 100 тис. населення.

Середній показник для країн Північної Америки становив 212,5 ув'язнених на 100 тис. населення, тоді як для країн Центральної Америки він становив 278 ув'язнених на 100 тис. населення.

В Азії середній показник для країн Південної Азії становив 85 ув'язнених на 100 тис. населення, тоді як для країн Південно-Східної Азії – 171 ув'язнених на 100 тис. населення.

В Європі середній показник *incarceration rate* для західноєвропейських країн становив 73 ув'язнених, тоді як для країн Європи та Азії одночасно (наприклад, Росія і Туреччина) становив 253 ув'язнених.

Для країн Океанії середній показник *incarceration rate* становив 166,5 ув'язнених на 100 тис. населення.

Європа

Приклади європейських країн свідчать про те, що за останні роки кількість ув'язнених в абсолютних та відносних показниках суттєво знизилася у більшості країн Європи. Проте говорити про триумф альтернативних санкцій та заходів вочевидь не доводиться. Усі зазначені вище тенденції існують на фоні, здавалося б, загального визнання переваг альтернативних покарань перед ув'язненням. Отже, на прикладі країн ЄС та Ради Європи можна дійти висновку, що навіть наявність широкого спектра альтернативних санкцій та відповідного інституційного забезпечення автоматично не гарантує очікувано великого зменшення в'язничного населення (табл. 4).

Таблиця 4

Абсолютні показники в'язничного населення у країнах Європи

ЄВРОПА	Загальна кількість ув'язнених (тис.)			
	1992	2004	2008	2021
Англія та Уельс	45	75	83	78
Франція	48	55	60	63
Німеччина	57	81	73	78
Бельгія	7	9	10	10,8
Нідерланди	7	20	16	10,5
Італія	46	56	55	54
Іспанія	35	59	74	55,4
Швеція	5	7	7	7,6
Фінляндія	3	3	3	2,7
Норвегія	2	3	3	3
Австрія	7	9	8	8,1
Польща	57	80	84	72
Росія	723	847	892	472
Білорусь	34	43	45	33
Україна	129	193	150	49

У табл.5 наведено дані щодо європейських країн у відносних показниках (*incarceration rate*).

У Швеції в'язничне населення досягло показника 7,6 тис. осіб у 2021 році (73 ув'язнених на 100 тис. населення) після того, як у 2015 році мало місце зниження до 5,9 тис. (60 ув'язнених на 100 тис. населення). Фактично, станом на 2021 рік в'язничне населення Швеції повернулося на до рівня 2005 року (загальні кількість – 7 тис. ув'язнених, тобто 78 ув'язнених на 100 тис. населення).

У Боснії та Герцеговині показники в'язничного населення невинно зростають з початку століття: 1 тис. ув'язнених у 2000 році, 1,43 тис. ув'язнених у 2005 році, 1,71 тис. ув'язнених у 2010 році, 1,72 тис. ув'язнених у 2014 році, 1,8 тис. ув'язнених у 2019 році (відповідно, *incarceration rate* становить 45, 64, 77, 78 та 83 ув'язнених на 100 тис. населення).

Відносні показники в'язничного населення у країнах Європи

ЄВРОПА	Incarceration rate			
	1992	2004	2008	2021
Англія та Уельс	88	141	153	131
Франція	84	91	96	119
Німеччина	71	98	89	70
Бельгія	71	88	93	93
Нідерланди	49	123	100	60
Італія	81	96	92	91
Іспанія	90	138	160	113
Швеція	63	81	74	73
Фінляндія	65	66	64	50
Норвегія	58	65	69	56
Австрія	87	106	95	91
Польща	153	210	221	190
Росія	487	587	629	326
Білорусь	327	427	468	345
Україна	248	410	323	140

Показники в'язничного населення Хорватії мали наступний вигляд: 2000 рік – 2 тис. ув'язнених, 2005 рік – 3 тис. ув'язнених, 2010 рік – 4,9 тис. ув'язнених, 2015 рік – 3,8 тис. ув'язнених, 2021 рік – 3,9 тис. ув'язнених (відповідно, *incarceration rate* у Хорватії становив 45, 68, 110, 89 та 98 ув'язнених на 100 тис. населення).

Італія після суттєвого зниження показників в'язничного населення у 2015 році (86 ув'язнених на 100 тис. населення), у 2021 році повернулася до показників 2000 року (91 ув'язнених на 100 тис. населення, загальна кількість в'язничного населення – 53 тис. ув'язнених).

В'язничне населення Косово з об'єктивних причин є невеликим. Тим не менш пенітенціарна система Косово за період останніх двадцяти років послідовно збільшувала кількість ув'язнених (2000 рік – 227 осіб, 2005 рік – 1199 осіб, 2010 рік – 1333 особи, 2015 рік – 1478 осіб, 2020 – 1642 особи), де, відповідно, *incarceration rate* становив 11, 58, 61, 84 та 93 ув'язнених на 100 тис. населення.

Так само й Мальта, досягнувши певного зниження кількості ув'язнених у 2015 році (569 ув'язнених (126 ув'язнених на 100 тис. населення), у 2021 році досягла показників в'язничного населення на рівні 821 ув'язненого (159 ув'язнених на 100 тис. населення), що навіть перевищило показник 2010 року (598 ув'язнених, тобто 144 ув'язнених на 100 тис. населення).

Сербія у 2020 році знову повернулася до показників 2010 року за показником *incarceration rate*, що становило 155 ув'язнених на 100 тис. населення.

За період, що аналізується, у Франції відбулося більш ніж значне збільшення кількості ув'язнених. Так, якщо у 2000 році кількість ув'язнених у пенітенціарних установах Французької Республіки становила 48 тис., у 2005 році – 55,3 тис., у 2010 році – 61,4 тис., у 2015 році – 61,7 тис., то у 2021 році населення французьких пенітенціарних установ досягло відмітки у 63 тис. ув'язнених (відповідно, *incarceration rate* становив 82, 91, 98, 96 та 119 ув'язнених на 100 тис. населення).

Польща за останні роки також продемонструвала невеликий, але приріст в'язничного населення: 190 ув'язнених на 100 тис населення у 2021 році проти 187 ув'язнених на 100 тис населення у 2015 році.

Словаччина також посідає своє місце у переліку країн, в'язничне населення яких не знизилося: 2000 рік – 6941 ув'язнених, 2005 рік – 8897 ув'язнених, 2010 рік – 10031 ув'язнених, 2015 рік – 9913 ув'язнених, 2021 рік – 10333 ув'язнені. Відповідно, у відносних показниках це становило 129, 165, 186, 183 та 189 ув'язнених на 100 тис. населення.

США та Азіатсько-Тихоокеанський регіон

Навпаки, приклади багатьох країн Азії, США та інших країн Америки здебільшого свідчать про протилежну тенденцію, як порівняти з країнами Європи (табл. 6).

Таблиця 6

Абсолютні показники в'язничного населення у США та країнах АТР

АЗІАТСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКИЙ РЕГІОН	Загальна кількість ув'язнених (тис.)			
	1992	2004	2008	2021
США	1295	2129	2293	2068
Канада	35	35	38	39
Мексика	86	194	223	221
Бразилія	114	331	440	812
Аргентина	21	56	61	109
Австралія	15	24	28	43
Нова Зеландія	4	7	8	8,4
Китай	1236	1548	1566	1690
Японія	46	74	81	47
Південна Корея	57	58	47	54
Індонезія	21	84	136	266

У табл. 7 наведено дані щодо країн Америки та Азіатсько-Тихоокеанського регіону у відносних показниках (*incarceration rate*):

Таблиця 7

Відносні показники в'язничного населення у США та країнах АТР

АЗІАТСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКИЙ РЕГІОН	Incarceration rate			
	1992	2004	2008	2021
США	505	725	756	629
Канада	123	116	116	104
Мексика	98	183	207	169
Бразилія	74	183	227	381
Аргентина	63	148	154	243
Австралія	89	120	129	167
Нова Зеландія	129	168	185	164
Китай	101	118	119	119
Японія	37	58	63	37
Південна Корея	130	121	97	105
Індонезія	21	38	58	97

Щодо США, то цей традиційний лідер з кількості ув'язнених як в абсолютних, так і відносних показниках наприкінці 2021 року продемонстрував певне зниження кількості в'язничного населення (2000 рік – 1,938 млн., 2005 рік – 2,195 млн, 2010 рік – 2,270 млн., 2015 рік – 2,166 млн., 2021 рік – 2,068 млн). Відповідно, у відносних показниках це складало: 2000 рік – 683 ув'язнених, 2005 рік – 739 ув'язнених, 2010 рік – 731 ув'язнених, 2015 рік – 672 ув'язнених, 2021 рік – 629 ув'язнених. тже, як можна спостерігати, не зважаючи на зниження кількості ув'язнених як в абсолютних, так і відносних показниках, в цілому американська національна пенітенціарна політика не змінюється, що зумовлює подальшу широку інкарперацію суспільства та актуалізує питання про ширше застосування альтернативних санкцій.

Бразилія, навпаки, демонструє приклад широкої карцерації суспільства. Так, у 2000 році в'язничне населення Бразилії складало 233 тис. осіб, у 2005 – 361 тис. осіб, у 2010 році – 496 тис. осіб, у 2015 році – 697 тис. осіб. Проте за даними 2021 року населення пенітенціарних установ досягло рівня у 812 тис. ув'язнених. У відносних показниках це, відповідно складало: 2000 рік –

132 ув'язнених, 2005 рік – 191 ув'язнених, 2010 рік – 249 ув'язнених, 2015 рік – 335 ув'язнених, 2021 рік – 381 ув'язнених на 100 тис. населення.

В Аргентині також відбулося більш ніж суттєве зростання кількості ув'язнених: 1999 рік – 38 тис. осіб, 2005 рік – 63 тис. осіб, 2010 рік – 65 тис. осіб, 2015 рік – 76 тис. осіб, 2021 рік – 109 тис. осіб. У відносних показниках динаміка аргентинського в'язничного населення має таку: 1999 рік – 105 ув'язнених, 2005 рік – 161 ув'язнений, 2010 рік – 157 ув'язнених, 2015 – 174 ув'язнених, 2021 рік – 243 ув'язнених.

Австралія також демонструє зростання в'язничного населення як у відносних, так і абсолютних показниках. Так, загальні показники в'язничного населення у динаміці були такими: 2000 рік – 22 тис., 2005 рік – 25 тис., 2010 рік – 30 тис., 2015 рік – 36 тис., 2021 рік – 43 тис. Відповідно, *incarceration rate* складав: 2000 рік – 114 ув'язнених, 2005 рік – 25 ув'язнених, 2010 рік – 135 ув'язнених, 2015 рік – 152 ув'язнених, 2021 рік – 167 ув'язнених.

У Новій Зеландії за останні роки мала місце тенденція до певного зниження в'язничного населення: 2000 рік – 5,7 тис., 2005 рік – 7,1 тис., 2010 рік – 8,6 тис., 2015 рік – 8,8 тис., 2021 рік – 8,4 тис. Відповідно, *incarceration rate* складав: 2000 рік – 148 ув'язнених, 2005 рік – 171 ув'язнений, 2010 рік – 198 ув'язнених, 2015 – 192 ув'язнених, 2021 – 164 ув'язнених.

Китай характеризується певною стабільністю за абсолютними та відносним показниками в'язничного населення, що не заважає Китаю об'єктивно тримати одне з лідерських місць за загальною кількістю ув'язнених у світі: 2000 рік – 1,427 млн. осіб, 2005 рік – 1,565 млн. осіб, 2010 рік – 1,656 млн. осіб, 2015 рік – 1,613 млн. осіб, 2021 рік – 1,690 млн. осіб. Відповідно, *incarceration rate* складав: 2000 рік – 111 ув'язнених, 2005 рік – 118 ув'язнених, 2010 рік – 121 ув'язнений, 2015 рік – 115 ув'язнених, 2021 рік – 119 ув'язнених на 100 тис. населення.

В Індонезії загальна кількість ув'язнених зросла з 53,4 тис. осіб у 2000 році до 97,6 тис. осіб у 2005 році, до 118 тис. осіб у 2010 році, до 177 тис. осіб у 2015 році та до 266 тис. осіб у 2021 році. Відповідно, *incarceration rate* складав: 2000 рік – 26 ув'язнених, 2005 рік – 44 ув'язнених, 2010 рік – 49 ув'язнених, 2015 рік – 68 ув'язнених, 2021 – 97 ув'язнених на 100 тис. населення.

Зростання *incarceration rate* спостерігалось і в таких країнах як Малайзія (2000 рік – 116, 2005 рік – 138, 2010 – 137, 2015 рік – 169, 2021 рік – 212), М'янма (2001 рік – 68, 2004 рік – 125, 2009 – 121, 2013 рік – 117, 2021 рік – 171), Філіппіни (2000 рік – 102, 2005 рік – 105, 2010 рік – 103, 2015 рік – 138).

Африка

Африканські країни являють собою приклад вельми суперечливих тенденцій при реалізації пенітенціарної політики, що має наслідком значні відмінності між показниками в'язничного населення навіть на регіональному рівні у межах континенту.

Так, наприклад, Ангола, демонструє певне зниження кількості відносних показників за останні роки (96 ув'язнених на 100 тис. населення у 2015 році, 89 ув'язнених на 100 тис. населення у 2021 році), хоча при цьому загальна кількість ув'язнених збільшилася з 24 тис. у 2015 році до 26 тис. у 2021 році. Більше того, на фоні того факту, що у 2001 році у країні нараховувалося всього 4 тис. ув'язнених (26 ув'язнених на 100 тис. населення), не можна повною мірою вважати зниження, продемонстроване за останні роки, успіхом в реалізації національної пенітенціарної політики.

Ефіопія за період останніх років продемонструвала суттєве зниження в'язничного населення: з 124 ув'язнених на 100 тис. населення у 2010 році до 99 ув'язнених на 100 тис. населення у 2020 році (хоча загальна кількість в'язничного населення зросла з 104 тис. до 110 тис.).

Мадагаскар продемонстрував зростання в'язничного населення за останні роки: з 85 ув'язнених на 100 тис. населення у 2015 році до 99 ув'язнених на 100 тис. населення у 2020 році. Відповідно, відбулося зростання і загальної кількості в'язничного населення з 20,6 тис. ув'язнених у 2015 році до 27,6 тис. ув'язнених у 2020 році.

Аналогічно, зростання відбулося в Уганді (з 115 ув'язнених до 142 ув'язнених на 100 тис. населення), у Замбії (з 115 ув'язнених до 123 ув'язнених на 100 тис. населення).

У Намібії загальна кількість ув'язнених лише за період з 2015 – 2016 рр. зросла більш ніж вдвічі: з 3,5 тис. ув'язнених у 2015 році до 7,4 тис. ув'язнених (дані за останні роки невідомі).

Навпаки, у Південній Африці відбулося значне зменшення в'язничного населення за останні роки, де кількість ув'язнених на 100 тис. населення впала з 292 у 2015 році до 248 у 2020 році.

Країни Північної Африки демонструють більш-менш сталі тенденції динаміки в'язничного населення, хоча у більшості країн спостерігався приріст в'язничного населення.

Так, в Алжирі за останні роки загальна кількість в'язничного населення дещо зросла з 62 тис. осіб (2015 рік) до 65 тис. осіб (2021), хоча у відносних показниках *incarceration rate* знизився з 155 до 153 ув'язнених на 100 тис. населення.

В Єгипті загальна кількість в'язничного населення дещо зросла з 106 тис. (2015 рік) до 120 тис. (2021), що у відносних показниках означало зростання з 116 до 118. ув'язнених на 100 тис. населення.

В Лівії загальна кількість в'язничного населення зросла з 6,2 тис. (2015 рік) до 9,1 тис. (2021), що у відносних показниках означало зростання з 99 до 139 ув'язнених на 100 тис. населення.

В Марокко загальна кількість в'язничного населення зросла з 74 тис. (2015 рік) до 85 тис. (2021), що у відносних показниках означало зростання з 214 до 232. ув'язнених на 100 тис. населення.

В Судані загальна кількість в'язничного населення зросла з 19,1 тис. (2015 рік) до 21 тис. (2021), хоча у відносних показниках показник *incarceration rate* залишився на відмітці 52 ув'язнених на 100 тис. населення.

В Тунісі загальна кількість в'язничного населення зросла з 20,8 тис. (2015 рік) до 23,5 тис. (2021), що в абсолютних показниках означало зростання з 180 до 197 ув'язнених на 100 тис. населення.

Країни Західної Африки демонструють протилежні за своїм спрямуванням приклади.

Так, у Кот-д'Івуарі загальна кількість ув'язнених, залишаючись відносно стабільною упродовж багатьох років, «стрибнула» з відмітки 12 тис. ув'язнених у 2015 році до показника 22 тис. ув'язнених у 2021 році. Відповідно, *incarceration rate* зріс з 52 до 82 ув'язнених на 100 тис. населення.

Навпаки, у Гамбії та Гані загальна кількість в'язничного населення за той же період знизилася відповідно з 1,1 тис. ув'язнених до 0,5 тис. ув'язнених (зниження *incarceration rate* з 58 до 23) та з 14,3 тис. ув'язнених до 13,2 тис. ув'язнених (зниження *incarceration rate* з 53 до 42).

Насамкінець, мабуть, найяскравішим прикладом може служити Сейшельські острови, які тривалий час посідали найвищі місця у світовому рейтингу країн за кількістю ув'язнених на душу населення. Так, у 2000 році загальна кількість ув'язнених у цій країні становила 166 ув'язнених на 100 тис. населення, у 2005 році – 162, у 2010 році – 415 ув'язнених на 100 тис. населення. Наприкінці 2015 року Сейшельські острови посідали першу сходинку у світовому рейтингу держав з найвищими показниками *incarceration rate* з показником 805 ув'язнених на 100 тис. населення, за якими лише слідували США з показником у 698 ув'язнених на 100 тис. населення. Проте вже у 2021 році знову «спустилася» до рівня 285 ув'язнених. Відповідно, *incarceration rate* за вказані роки становив у 2000 році 205 ув'язнених, у 2005 році – 196 ув'язнених, у 2010 році – 462 ув'язнених, у 2015 році – 805 ув'язнених, у 2021 році – 287 ув'язнених на 100 тис. населення.

Загальноосвітні показники

За даними на жовтень 2021 року показники в'язничного населення у різних частинах світу мали наступний вигляд (табл. 8).

Таблиця 8

В'язничне населення світу за даними на 2021 рік

2021	В'язничне населення (тис.)	Загальне населення (млрд.)	<i>Incarceration rate</i>
Африка	1,195	1,302	92
Америка	3,861	1,026	376
Азія	4,184	4,477	93
Європа	1,470	0,837	175
Океанія	0,062	0,42	146
СВІТ	10,771	7,687	140

Динаміка загальних показників в'язничного населення в світі в цілому та в окремих його частинах упродовж періоду 2000 – 2021 рр. відображена в табл.9.

Динаміка в'язничного населення світу (період 2000 – 2021 рр.)

	<i>В'язничне населення (млн., 2000)</i>	<i>В'язничне населення (млн., 2015)</i>	<i>В'язничне населення (млн., 2018)</i>	<i>В'язничне населення (млн., 2021)</i>
Африка	0,902	1,038	1,162	1,195
Америка	2,69	3,78	3,787	3,861
Азія	3,023	3,897	4,164	4,184
Європа	2,013	1,585	1,566	1,47
Океанія	0,034	0,055	0,064	0,063
СВІТ	8,664	10,357	10,744	10,771

Зауважимо, що країни Африки демонструють, як і раніше, зростання кількості в'язничного населення, хоча картина є більш ніж контраверсійною з огляду на те, що велика кількість африканських країн, навпаки, підтримують тенденцію до зниження загальної кількості ув'язнених (Рис. 1).

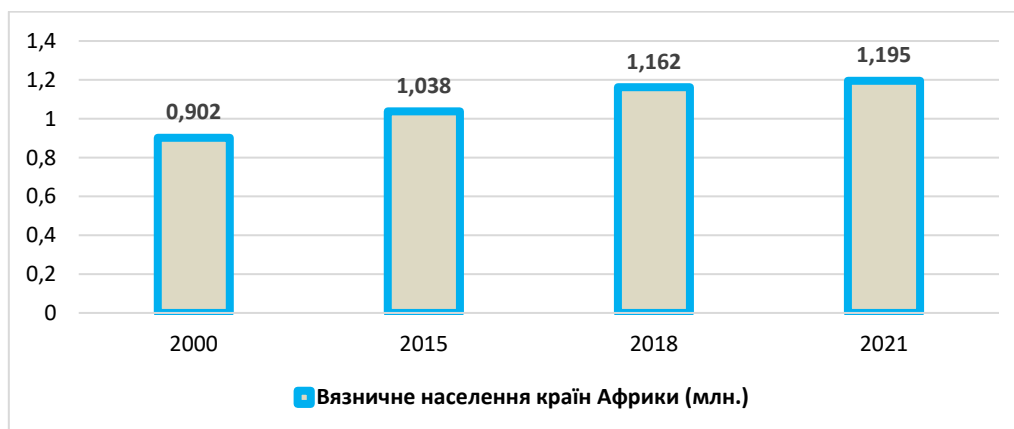

Рис. 1. Динаміка в'язничного населення країн Африки

Щодо країн Америки, то саме країни Південної Америки здебільшого забезпечують таке зростання з огляду на паралельне доволі суттєве зниження кількості ув'язнених саме у Сполучених Штатах Америки за останні роки (Рис. 2).

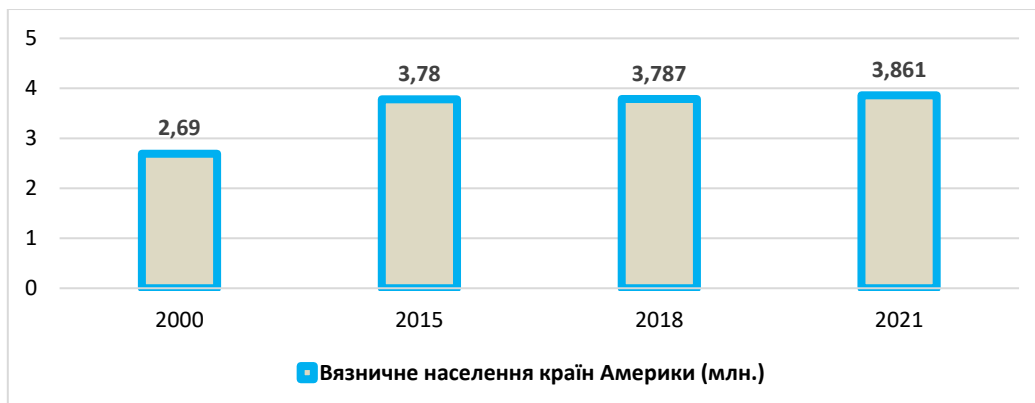

Рис. 2. Динаміка в'язничного населення країн Америки

Щодо країн Азії, в цілому ситуація є стабільною у більшості країн, хоча у залишку можна констатувати невелике зростання кількості ув'язнених (Рис. 3).

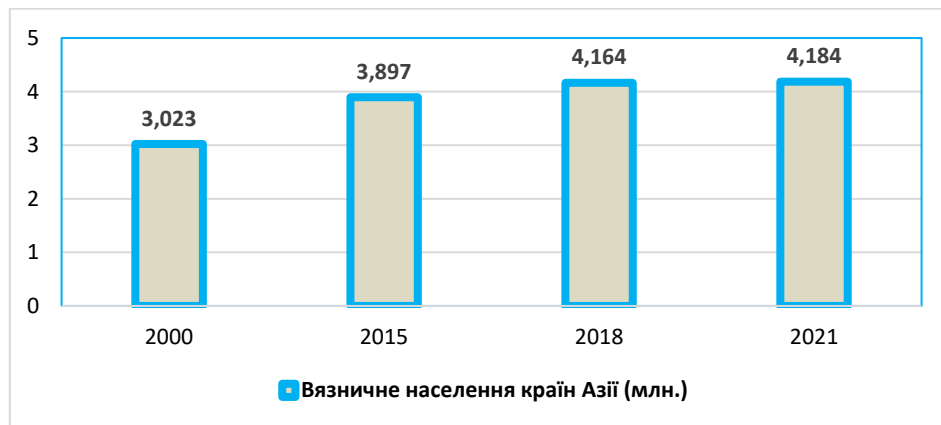

Рис. 3. Динаміка в'язничного населення країн Азії

Щодо країн Океанії, то, як це можна спостерігати, зниження загальної кількості в'язничного населення не відбулося взагалі (Рис. 4).

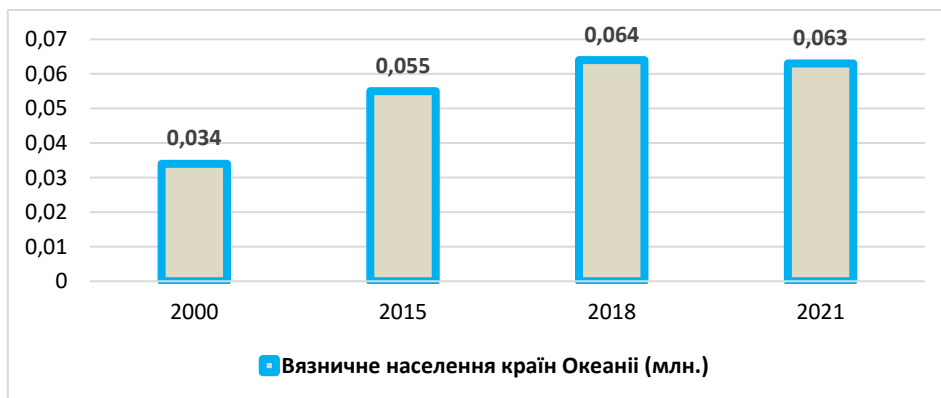

Рис. 4. Динаміка в'язничного населення країн Океанії

І, насамкінець, лише країни Європи завдяки тривалому впровадженню політики, спрямованої на зниження кількості ув'язнених, демонструють значний прогрес у декарцерації, замінюючи традиційні механізми іншими, більш гнучкими формами соціального контролю (Рис. 5).

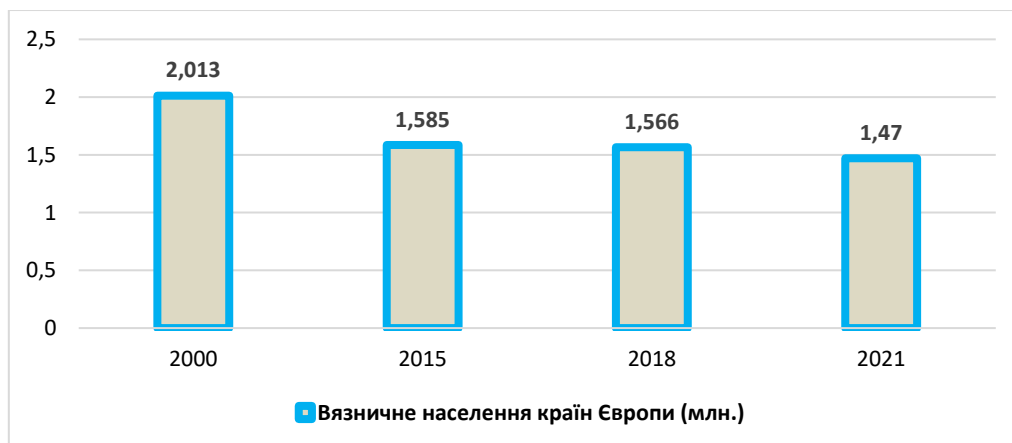

Рис. 5. Динаміка в'язничного населення країн Європи

Проте навіть говорячи про країни Європи не можна забувати, що більш ніж значне зниження кількості ув'язнених в Європі – це результат зниження в'язничного населення саме в Росії. Якщо виключити Росію, то з 2000 року кількості ув'язнених в Європі знизилася не дуже суттєво (хоча український приклад є більш ніж переконливим).

У цьому контексті окремо можна згадати і Туреччину, де в'язничне населення послідовно зростає (2000 рік – 49 тис., 2005 рік – 56 тис., 2010 рік – 121 тис., 2015 рік – 178 тис., 2021 рік – 291 тис.). Відповідно, зростає й *incarceration rate*: (2000 рік – 73 ув'язнених, 2005 рік – 77 ув'язнених, 2010 рік – 164 ув'язнених, 2015 рік – 226 ув'язнених, 2021 рік – 347 ув'язнених на 100 тис. населення).

Говорячи про динаміку в'язничного населення за період 2000 – 2021 рр., можна вказати на наступні тенденції (табл. 10).

Таблиця 10

Зміна показників в'язничного населення світу (період 2000 – 2021 рр.)

	В'язничне населення (млн., 2000)	В'язничне населення (млн., 2018)	В'язничне населення (млн., 2021)	Зміна в'язничного населення (2000 – 2018)	Зміна в'язничного населення (2000 – 2021)
Африка	0,902	1,162	1,195	+ 28,8 %	+ 32,4%
Америки	2,690	3,787	3,861	+ 40,8 %	+ 43,5% (без США)
Азія	3,023	4,164	4,184	+ 37,7 %	+ 38,4 % (без Індії та Китаю)
Європа	2,013	1,566	1,47	- 22 %	- 27% (без Росії)
Океанія	0,034	0,064	0,063	+ 86,5 %	+ 82,4 %
ВСЬОГО	8,5664	10,744	10,771	+ 24 %	+ 28,2 %

Повертаючись до загальносвітових показників *incarceration rate*, необхідно ще раз наголосити, що період останніх 20 років продемонстрував явне зростання загальної кількості ув'язнених на фоні – зробимо особливий акцент – хвилі рекламування альтернативних покарань, пробації, медіації та відновного правосуддя (Рис. 6).

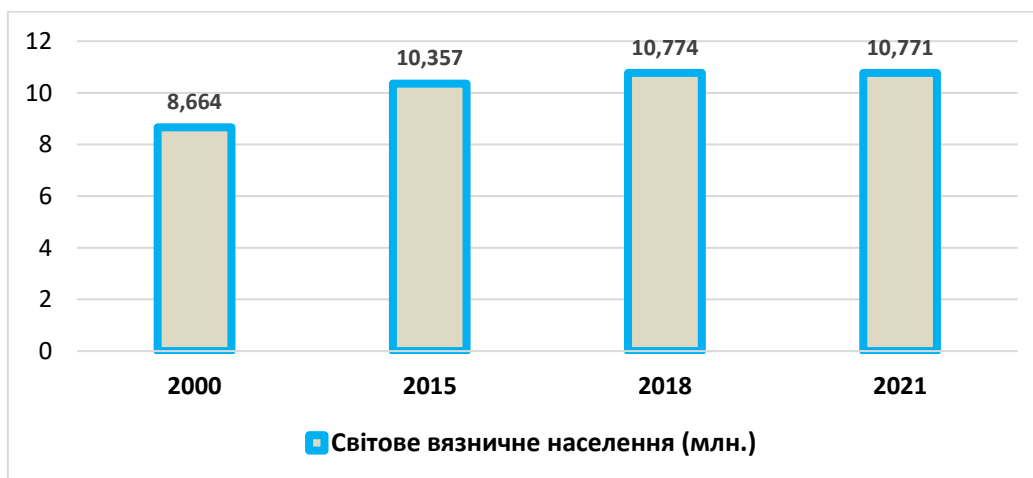

Рис 6. Динаміка в'язничного населення країн світу (2000 – 2021 рр.)

Загальносвітовий *incarceration rate* у 2015 році становив 144 ув'язнених на 100 тис. населення, у 2018 році – 145 ув'язнених на 100 тис. населення, у 2021 році – 140 ув'язнених на 100 тис. населення (табл. 11).

Таблиця 11

Динаміка *incarceration rate* (період 1998 – 2021 рр.)

Рік	Населення світу	Кількість ув'язнених	<i>Incarceration rate</i>
1998	5,9 млрд.	8 млн.	135,5
1999	6 млрд.	8,6 млн.	143,3
2000	6,143 млрд.	8,64 млн.	140,6
2001	6,222 млрд.	8,75 млн.	140,6
2003	6,381 млрд.	9 млн.	140,6
2006	6,623 млрд.	9,25 млн.	141
2008	6,89 млрд.	9,8 млн.	142,2
2011	7,041 млрд.	10,75 млн.	152,6
2015	7,379 млрд.	до 11 млн.	144,4
2018	7,631 млрд.	понад 11 млн.	145,5
2020	7,795 млрд.	понад 11 млн.	147
2021	7,975 млрд.	понад 11 млн.	140

Висновок

Світові тенденції в'язничного населення останніх двадцяти років доводять те, що ув'язнення продовжує бути надзвичайно поширеним явищем на усіх континентах всупереч задекларованим аболіціоністським гаслам.

Продовжуючи тезу Мішеля Фуко про «досконалі та суворі заклади», ми обґрунтовуємо, що у ХХІ столітті ув'язнення продовжує бути надзвичайно корисним для цілей соціального контролю за громадянами з боку держав та квазідержавних акторів. Відповідно, вказана «корисність» частково обумовлює багато у чому декларативність, а частково – неефективність аболіціоністських рухів у політичній дуелі з намаганнями забезпечити існування традиційного балансу між «свободою» та «безпекою», де політичні еліти послідовно намагаються надати пріоритет «безпеці».

Те, що Європа нарешті досягла значного зниження в'язничного населення, не може не вітатися з багатьох причин і, на перший погляд, може свідчити про певну суперечність авторських висновків. Проте суперечність зникає після привернення уваги до декількох факторів.

Так, по-перше, значне зниження в'язничного населення країн Європи обумовлено російським фактором, а саме зниженням майже на 600 тис. представників однієї з найбільших у світі національних груп в'язничного населення (так, якщо у 2000 році на Росії у нараховувалося більше 1 млн. ув'язнених, то у 2021 році – 471 тис.). По-друге, самі європейські країни не продемонстрували достатньо переконливого успіху у справі зниження в'язничного населення, не зважаючи на зусилля, спрямовані на реалізації відповідних національних політик. По-третє, деякі країни Європи (Швеція, Боснія і Герцеговина, Хорватія, Кіпр, Італія, Косово, Сербія, Польща, Словаччина), навпаки, за період останніх років продемонстрували протилежну тенденцію, що може свідчити про більшу інкарцерацію відповідних суспільств.

Приклад країн Південної та Північної Америки також є наочним для цілей демонстрації, наскільки політичні еліти дедалі більше намагаються використовувати ув'язнення для цілей соціального контролю, успішно долаючи обмеження у застосуванні ув'язнення, встановлені оонівськими та регіональними стандартами з прав людини. Маятник в'язничної приватизації у США, що донедавна перманентно «насичував» предметне поле соціального контролю новими «політичними тілами» девіантів, качнувся в інший бік, хоча, необхідно наголосити, несуттєво. Водночас, якщо умовно прибрати статистичні дані щодо в'язничного населення США, то країни обох американських континентів демонструють зростання кількості ув'язнених, що є вельми загрозливою тенденцією для цілей захисту свободи та прав людини у вказаних країнах.

Глобальні показники вказують на очевидне: загальна кількість ув'язнених незначно зросла, а глобальний *incarceration rate* незначно знизився. З вказаного вище випливає висновок: такий стан справ свідчить про вельми непереконливий успіх політичних рухів за зменшення застосування

ув'язнення, які б формальні цілі воно не переслідувало б – ізоляцію девіантів, реабілітацію, загальну або індивідуальну превенцію тощо. Ув'язнення продовжує бути *корисним* для політичних еліт у комплексному механізмі соціального контролю над задекларованими девіантами, до кола яких все більше потрапляють ті, хто донедавна вважав себе «*правослухняним громадянином*».

Більше того, вельми незначне зниження відносних показників в'язничного населення та, навпаки, збільшення абсолютних показників в'язничного населення підтверджує гіпотезу про «змішування» інституційних та неінституційних інструментів соціального контролю, де на фоні задекларованої політики декарцерації відбувається більш тонке та невидиме розкидування мереж соціального контролю на політичне тіло суспільства.

Бібліографічний список:

1. Кристи Н. Борьба с преступностью как индустрия. Вперед, к Гулагу западного образца. 2-е изд. Москва: РОО «Центр содействия реформе уголовного правосудия», 2001. 224 с.
2. Ягунов Д.В. Пенітенціарна політика як складова соціального контролю : автореф. дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.02 / Ягунов Дмитро Вікторович ; ДонНУ імені Василя Стуса. – Вінниця, 2021. 44 с.
3. Ягунов Д. В. Пенітенціарна політика як складова соціального контролю : монографія. Одеса : Фенікс, 2020. 674 с.
4. World Prison Brief. Source – www.prisonstudies.org/world-prison-brief-data

References:

1. Krysty N. Borba s prestupnostiu kak yndustryia. Vpered, k Hulahu zapadnoho obraztsa. 2-e yzd. Moskva: ROO «Tsentr sodeistviya reforme uholovnoho pravosudyia», 2001. 224 s.
2. Yagunov D.V. Penitentsiarna polityka yak skladova sotsialnoho kontroliu : avtoref. dys. ... d-ra polit. nauk : 23.00.02 / Yanhunov Dmytro Viktorovych ; DoNNU imeni Vasylia Stusa. – Vinnytsia, 2021. 44 s.
3. Yagunov D. V. Penitentsiarna polityka yak skladova sotsialnoho kontroliu : monohrafiia. Odesa : Feniks, 2020. 674 s.
4. World Prison Brief. Source – www.prisonstudies.org/world-prison-brief-data

Yagunov D. V. The Panoptic-Carceral State through the Prism of the Indicators of Prison Policy of the XXI Century

The article is devoted to the study of quantitative indicators of the national prison policies in different states of the world for the period 2000 – 2021. The article focuses on the issue of prison population growth at the global and regional levels. This article is a continuation of the author's research on the implementation of the concept of a panoptic-carceral state in modern societies of the XXI century. That is why the study of the policy of social control in the XXI century urgently requires the use of statistical data for empirical testing of hypotheses regarding the greater incarceration of society in the XXI century. Fundamental for the purposes of this study is the author's thesis of the further incarceration of society both at the global and national levels and the failure of the classical goals of criminal punishment, which are considered traditional within the framework of the formal approach to punishment and the goals of punishment. The above is manifested in the continued growth of the number of prisoners in the world, despite external criticism of extremely convenient imprisonment as a form of social control. The author's thesis is related to the further legitimization of the failure of the prison in the prison policy of modern states and the transformation of probation services, parole services and other non-institutional 'attachments' into de-facto camouflaged branches of the prison. In addition, quantitative and qualitative statistical indicators of placement of deviants under the supervision of national probation services, parole services or similar public and private structures should be taken into account. Based on the results of the research, it is concluded that the number of prisoners in the global context has increased over the past 20 years. Countries in Africa continue to show an increase in the number of prisoners, although the African picture is very controversial given that a large number of African countries, on the contrary, maintain a trend of decreasing the total number of prisoners. As for the countries of America, it is precisely the countries of South America that provide such growth in view of the parallel rather significant decrease in the number of prisoners in the United States of America in recent years. As for Asian countries, in general, the situation is more or less stable in most countries, although a small increase in the number of prisoners can be also noted. As for the countries of Oceania, as can be seen, there has been no reduction in the total prison population at all. And finally, only European countries, thanks to the long-term implementation of policies aimed at reducing the number of prisoners, show significant progress in decarceration, replacing traditional mechanisms of social control with other, more flexible forms.

Keywords: panopticism, social control, prison policy, prison population, incarceration rate, alternatives to imprisonment, probation, prison-industrial complex.